

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

НН Інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
Інституту педагогіки і психології
проф. С.М. Кондратюк

«28» серпня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Спеціальність **053 «Психологія»**

Освітня-програма Практична психологія першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН Інституту педагогіки і психології
«28» серпня 2020 р.

Голова к. психол. н., доц. Тарасова Т.Б.
(ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Суми – 2020

Розробники:

1. **Щербакова Ірина Миколаївна**, к. філософ. н., доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

Кузікова С. Б. д. психол. н., професор
ПІБ, науковий ступінь, вчене звання

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
3		3	
Семестр			
6		6	
Лекції			
20 год.		4 год.	
Практичні			
20 год.		4 год.	
Консультації			
2 год.		2 год.	
Самостійна робота			
48 год.		80 год.	
Індивідуальні завдання (ІНДЗ) –			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 90			

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчального курсу «Психологія праці» є загальна теоретична підготовка студентів у галузі психології праці, яка дозволить їм у майбутній практичній роботі кваліфіковано допомагати особистості у процесі її професійного самовизначення, вибору професії, професійному відборі/доборі, працевлаштуванні, професійній діяльності.

Завдання вивчення дисципліни. Методичні: визначити основні методологічні принципи, на яких будуються наукові психологічні дослідження професійного самовизначення, трудової діяльності й професіогенезу особистості; ознайомлення з основними принципами, методами психологічного вивчення окремих професій, класифікацією професій. **Пізнавальні:** розширення базових знань у галузі психології та її пізнання за рахунок поглибленого розгляду функціонування особистості як суб'єкта праці; ознайомлення з основами психологічного професіостведення; ознайомлення студентів з методологічними й теоретичними основами професійної діяльності; аналіз особливостей й закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців; ознайомлення з особливостями застосування методів психології праці; ознайомлення з основними принципами побудови професіограми професії. **Практичні:** дослідження психологічної структури професійної діяльності та психологічних механізмів її формування; дослідження професійно важливих знань, умінь, навиків, функціональних станів людини у праці; удосконалення й підвищення ефективності та безпеки праці; формування у процесі засвоєння професійно важливої інформації професійно важливих навичок з оптимізації функціональних станів суб'єктів праці (подолання професійного стресу, дезадаптації тощо); освоєння методик вивчення психічних процесів, станів і властивостей, що проявляються у трудовій діяльності; діагностика суб'єктів праці; визначення особливостей мотивів професійної діяльності; адекватна оцінка рівня розвитку професійно важливих якостей суб'єктів праці; запобігання виникненню виробничих конфліктів, станів перевтоми, монотонії, стресовим перенавантаженням суб'єктів праці; надання кваліфікованої допомоги суб'єктам праці у різних ситуаціях професійної діяльності.

Вирішення цих завдань забезпечить формування у студентів комплексу компетенцій. У відповідності до освітньо-професійної програми це:

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Ø **загальні компетентності:**

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

Ø спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Філософія психології» є вивчення навчальних дисциплін «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Психофізіологія», «Соціальна психологія з практикумом».

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Програмні результати навчання навчальної дисципліни	
Після успішного вивчення навчальної дисципліни студент зможе:	
ПР 2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
ПР 3.	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
ПР 4.	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
ПР 5.	Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 8	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
ПР 9.	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
ПР 10.	Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
ПР 13.	Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
ПР 15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
ПР 16.	Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
ПР 17.	Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
ПР 18.	Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

РН 1. Знання закономірностей та особливостей формування й розвитку особистості як суб'єкта праці. Розуміння закономірності життєдіяльності людського організму в процесі праці. Розуміння особистісних властивостей працівника та закономірностей їх розвитку.

РН 2. Підбір і аналіз літератури для вирішення проблеми суб'єкта праці. Пошук інформації з різних видів джерел. Пошук, аналіз, синтез необхідної інформації із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

РН 3. Знання й дотримання психологічних принципів та вимог проведення наукового дослідження. Категоріально-термінологічне довизначення проблеми, з якою звернувся до психолога суб'єкт праці. Використання базових категорій, понять та термінів, необхідних для роботи з проблемою суб'єкта праці. Аргументованість вибору напряму практичної роботи, Фіксування психологічних думок та уявлень за допомогою відповідних дослідницьких методів. Розуміння основних психотехнологій розв'язання проблемної ситуації.

РН 4. Застосовування валідного і надійного психодіагностичного інструментарію (тестів, опитувальників, проєктивних методик тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги. Обґрунтування вибору методик дослідження. Проведення

психодіагностичних досліджень, детальний та якісний аналіз отриманих результатів. Текстова, таблична, графічна презентація отриманих даних. Інтерпретація результатів психодіагностичних досліджень на основі узагальненої характеристики досліджуваного явища.

РН 5. Доступна й аргументована презентація результатів досліджень (у писемній та усній формах). Цілісний аналіз результатів власних досліджень та їх апробація (участь у дискусіях; презентація результатів у наукових публікаціях).

РН 6. Аргументоване обґрунтування потреби у діагностуванні й консультації суб'єкта праці. Генерування наукових гіпотез, які можуть пояснити конкретну проблемну ситуацію. Планування консультативної роботи із дотриманням норм закону, етичних принципів, загальнолюдських цінностей. Продукування альтернативних рішень конкретних проблемних ситуацій на основі дотримання нормативно законодавчих й етичних правил надання психологічної допомоги. Проведення консультативної, корекційної роботи із суб'єктами праці.

РН 7. Когнітивна відповідальність. Дотримання етичних норм ділового спілкування. Ретельна аргументація своєї думки. Доступне, зрозуміле, грамотне, переконливе, науково-доказове мовлення. Вольова саморегуляція мовлення. Розуміння норм ділової мови. Грамотне й точне формулювання своїх думок (в усному й письмовому мовленні). Спокійна і повільна мова. Ввічливість й коректність ділових комунікацій.

РН 8. Комунікативність. Дотримання етикетних норм і правил ділової поведінки та професійного спілкування. Етична поведінка. Конфіденційність професійної комунікації. Толерантність. Позитивне ставлення й повага до кожної особи. Стимулювання відносин заснованих на чесності, довірі, відповідальній взаємозалежності.

РН 9. Відповідальність. Відповідальне ставлення до своїх учинків і свого вдосконалення як особистості та професіонала. Повсякденна орієнтація на самовдосконалення, навчання та саморозвиток.

РН 10. Розуміння й дотримання етичних принципів професійної діяльності психолога.

РН 11. Соціально відповідальна поведінка. Повага до життя та здоров'я суб'єкта праці, усіх прав, свобод і обов'язків. Дотримання соціально відповідальної та свідомої поведінки. Слідування гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

РН 12. Розуміння факторів підвищення й принципів забезпечення здоров'я суб'єкта праці. Розуміння психологічних аспектів підвищення рівня безпеки праці, збереження оптимальної працездатності й соціальної активності суб'єкта праці. Використання психотехнологій збереження здоров'я й працездатності суб'єктів праці. Забезпечення своєчасної профілактики дії небезпечних й шкідливих чинників виробничого

середовища на суб'єкта праці. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	Повні й змістовні (без помилок) відповіді на всі теоретичні питання курсу. Студент демонструє знання теоретичного матеріалу, розуміє його, орієнтується в питаннях, знає джерельну базу, демонструє знання наукової літератури й нормативно-правової документації, добре володіє категоріальним апаратом психології праці. Відповіді на додаткові запитання чіткі, правильні. Практичні та самостійні завдання виконано в повному обсязі. Усний та письмовий матеріал, викладено логічно, послідовно, без помилок, Письмові відповіді змістовні, оформлені відповідно до вимог. Студент вільно формулює висновки та узагальнення, самостійно застосовує знання в конкретних ситуаціях вирішення консультативних проблем.
В	Надається достатньо повна і змістова відповідь на всі запитання курсу. Студент демонструє знання на високому теоретичному рівні розуміння матеріалу, ознайомлений з основною науковою літературою й нормативно-правовою документацією. Відповіді на додаткові питання загалом вірні. Наявні несуттєві та незначні помилки у виконанні запропонованих завдань.
С	Матеріал викладається логічно, послідовно. Студент не достатньо володіє термінологічним апаратом психології праці. У роботі зі складання письмових відповідей або оформлення есе є незначні помилки, відповіді не достатньо аргументовані.
Д	Відповіді на теоретичні питання курсу викладені уривчасто, знання основних тем є поверховим. Відповіді на додаткові (усні) або письмові питання не завжди правильні, формальні та поверхові. Не дотримано вимог щодо змісту та оформлення завдань з практичних занять. Завдання виконано у повному обсязі, проте наявні суттєві помилки та недоліки. Письмові відповіді мають суттєві зауваження, оформлені не за вимогами.
Е	Теоретичні питання розкрито не повністю. Студент знає і розуміє тільки основний матеріал, який викладає спрощено і неповно, припускається окремих суттєвих помилок. При відповідях на запитання щодо опанування програми курсу «Психологія праці» студент почувається невпевнено, збивається, припускається помилок, не має потрібних (конкретних) знань.

	Студент не орієнтується у психодіагностичному інструментарії курсу. Письмові відповіді мають суттєві недоліки, оформлені не за вимогами, відсутні посилання на літературу.
FX	Студент надає відповіді із суттєвими помилками, демонструє поверхове знання і розуміння основного матеріалу, спрощено і непослідовно та механічно викладає матеріал з допущенням істотних помилок. Студент погано володіє науково-категоріальним апаратом курсу. Студент погано орієнтується в психодіагностичному інструментарії курсу. Письмові відповіді студента не змістовні, поверхові, не відповідають вимогам оформлення, мають суттєві зауваження щодо їх змісту.
F	Студент не може дати задовільних відповідей, припускається грубих помилок або характер відповідей дає підставу стверджувати, що особа неправильно розуміє зміст матеріалу. Студент не володіє науково-категоріальним апаратом курсу. Студент не орієнтується у психодіагностичному інструментарії курсу. Письмові відповіді не відповідають вимогам, мають ознаки явної компіляції, або є дублікатом відповіді іншого студента. Курс не опановано. Студенту рекомендоване повторне проходження курсу «Психологія праці».

Розподіл балів, які отримують студенти

Розділ 1					Розділ 2					Разом	Всього
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10		
Поточний контроль											
3 б.	3 б.	2 б.	2 б.	2 б.	3 б.	2 б.	3 б.	2 б.	2 б.	24 б.	44 б.
Поточний контроль Р.1: Письмова робота – 8 б. Поточне тестування за Р.1 – 2б.					Поточний контроль Р.2: Письмова робота – 8 б. Поточне тестування за Р.2 – 2б.					20 б.	
Контроль самостійної роботи											
«КП / АП» Розділ 1. – 6 б. «ОП» Розділ 1. – 4 б.					«КП / АП» Розділ 2. – 6 б. «ОП» Розділ 2. – 4 б.					20 б.	31 б.
Самодіагностика – 11 б.										11 б.	
Підсумковий контроль (у формі заліку)											
Підсумковий тестовий контроль за розділами курсу (залікове тестування) – 25 б.										25 б.	25 б.
Всього:										100 б.	

де: Т.1, Т.2 ... Т.10 – теми розділів; «КП» – конспект першоджерел; «АП» – анотація першоджерел; «ОП» – основні поняття (словник).

Згідно з «Положенням про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка» №178 від 27 квітня 2020 р. перезарахування результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом і змістом відповідають дисципліні можливо в обсязі 20 балів.

Шкала оцінювання : національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	
82–89	B	добре	зараховано
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого вченою Радою СумДПУ імені А.С. Макаренка (протокол №7 від 23. 02. 2015).

Для поточного контролю знань, вмінь та навичок студентів використовуються: усне й письмове опитування; самоаналіз відповідей та виконання завдань; перевірка і оцінка практичних завдань для самостійної роботи (конспектування першоджерел; анотації першоджерел; конспектування основних понять курсу «Психологія праці»); обговорення виконаних практичних завдань для самостійної роботи; підготовка презентацій, захист дослідницької роботи (самодіагностика за 5 методиками); поточні письмові роботи розділами курсу.

Семестровий контроль – залік.

Для підсумкового контролю знань у формі заліку використовується підсумкове одноразове тестування за курсом.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ

Тема № 1. ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ ЯК ГАЛУЗЬ ПСИХОЛОГІЇ

Психологія праці як галузь психологічного знання про працю і працюючих. Предмет і завдання психології праці. Історія психології праці. Періодизація історії психології праці: передумови зародження, контекстні фактори розвитку, основні здобутки. Історія психології праці. Характеристика структурних компонентів психології праці. Сучасний етап розвитку психології праці. Актуальні проблеми сучасної психології праці в умовах сьогодення.

Тема № 2. МЕТОДОЛОГІЯ ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ

Методологічні основи психології праці. Класифікація методів психологічного дослідження. Емпірико-пізнавальні методи: спостереження як метод безпосереднього дослідження діяльності. Класифікація видів психологічного спостереження. Фотографія робочого дня. Хронометраж. Аналіз продуктів діяльності. Характеристика неекспериментальних методів психології праці. Методи діагностики психологічних, психофізіологічних та особистісних характеристик суб'єктів праці. Методи аналізу й обробки емпіричних даних. Оцінка ефективності методів діагностики суб'єктів праці. Методи керування мотивацією з метою підвищення ініціативи та відповідальності суб'єктів праці. Метод аналізу продуктів діяльності. Види дослідницького матеріалу (продуктів діяльності). Етапи аналізу продуктів діяльності.

Тема № 3. ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОФЕССІОВЕДЕННЯ

Теоретичні основи психологічного професіоведення. Зміст категорії «діяльність» і «праця» у психології. Структура праці. Поняття «праця». Характеристика праці як діяльності. Психологічні регулятори праці. Трудовий процес та його структура. Об'єкт праці та його основні різновиди. Предмет праці як соціально фіксована система ознак об'єкта праці і як система властивостей та взаємовідношень об'єктів, явищ, процесів, якими оперує людина в мисленні або практично у процесі професійної діяльності. Цілі праці. Об'єктивні завдання і суб'єктивно прийняті цілі праці, їх різновиди. Засоби, знаряддя праці та їх основні різновиди. Умови праці (професійне середовище). Поняття: «професія», «трудовий пост», «спеціальність». Психологічне розуміння професійної діяльності (професія, трудовий пост, спеціальність, кваліфікація, посада).

Типологія професійної діяльності. Огляд психологічних класифікацій професії. Психологічне забезпечення професійної діяльності в екстремальних умовах і посттравматичний період.

Тема № 4. ЛЮДИНА І ПРАЦЯ: ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА ПРАЦІ

Поняття «суб'єкт праці». Структура суб'єкта праці – мотиваційні, когнітивні, операторні, емоційно-вольові показники професійної діяльності людини. Зовнішня структура: дія («окрема діяльність») як цілісний цикл (етап) трудової діяльності, психологічні дії та операції (уміння, навички). Внутрішня структура (зовнішні умови діяльності суб'єкта праці), знання, уявлення, образи (загальні і спеціальні), ціннісні орієнтації, інтереси, цілі, мотиви (професійні), професійна самосвідомість, індивідуально-типологічні особливості і професійно обумовлені здібності. Індивідуальний стиль діяльності суб'єкта праці. Психологічна структура особистості працівника. Мотиви трудової діяльності. Теорії мотивації. Мотиви вибору професії. Мотиви вибору місця роботи. Чинники закріплення мотивів, пов'язаних з трудовою діяльністю. Професійно важливі якості суб'єкта праці. Періодизація розвитку людини як суб'єкта праці. Кризи професійного становлення. Чинники і фази криз професійного розвитку суб'єкта праці. Професійні захворювання та професійні деструкції.

Тема № 5. ПСИХОЛОГІЧНЕ ПРОФЕСІОГРАФУВАННЯ

Професіографування як основа пізнання світу професій. Класифікації і диференціації професіографування з позиції психологічної науки. Професіограми і психограми професій. Професіографія як засіб психологічного вивчення професії і професійної діяльності людини. Професіографія та її місце в системі професійної орієнтації населення. Принципи і методи психологічної професіографії. Способи опису професійної діяльності. Особливості побудови професіограми. Програми і схеми професіографування. Професіограма професії, її структура. Психологічні чинники професіограми. Характеристика класифікаційної картки професії. Характеристика основних розділів професіограми.

Розділ II. ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ

Тема № 6. ПСИХОДІАГНОСТИКА СУБ'ЄКТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Професійно-прогностична діагностика. Людина та її професійна доля. Діагностика професійних уподобань особистості. Цілі та методи вивчення структури суб'єкта професійної діяльності. Діагностика психологічних бар'єрів у професійному самовизначенні особистості.

Критерії і методи діагностики рівня сформованості основних структурних компонентів суб'єкта діяльності. Психічні регулятори професійної праці людини («образ об'єкта», «образ суб'єкта», «образ суб'єктно-об'єктних і суб'єктно-суб'єктних відносин»), методи їх вивчення і способи формування. Особливості методів діагностики професійно важливих якостей (ПВЯ) суб'єктів праці. Тести здібностей. Діагностика професійних здібностей. Індивідуальний стиль діяльності: феноменологія індивідуальних стилів. Індивідуальний стиль діяльності як засіб професійної адаптації людини. Діагностика рівня професійної готовності людини. Методи психодіагностики в системі профвідбору. Методи психодіагностики соціально-психологічного забезпечення професійної діяльності. Психодіагностика мотиваційних чинників працевлаштування. Автоматизована система професійної психодіагностики (АСПП).

Тема № 7. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КАДРІВ

Профорієнтація і профконсультація – комплексні соціальні проблеми та їх психологічні аспекти. Джерела розвитку і перспективи розбудови державної системи професійної орієнтації в Україні. Сучасний стан і проблеми професійної орієнтації дітей, молоді та дорослих в Україні. Формування професійного самовизначення особистості як мета професійної орієнтації. Індивідуальна профконсультація як умова активізації самовизначення людини під час вибору професії. Принципи, методи, обмеження профорієнтаційної і профконсультаційної роботи. Психологічні основи виховання і професійного навчання. Види і форми професійного навчання. Психодіагностичне і професіографічне забезпечення професійного навчання як важливий чинник підвищення його ефективності. Соціально-психологічне гарантування надійної та безпечної діяльності спеціалістів. Соціально-психологічні, організаційні і психологічні заходи щодо збереження працездатності у звичайних та екстремальних умовах. Психофізіологічні заходи підтримки та відновлення працездатності. Соціально-психологічне гарантування надійної та безпечної діяльності спеціалістів.

Тема № 8. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФВІДБОРУ/ДОБОРУ, РОЗМІЩЕННЯ, АДАПТАЦІЇ, СТАБІЛІЗАЦІЇ ТА АТЕСТАЦІЇ РОБОЧИХ КАДРІВ

Теорія і практика професійного психологічного відбору. Теоретичні та організаційно-практичні аспекти психологічного профвідбору. Принципи і технології професійного відбору/добору. Умови організації ефективного психологічного профвідбору. Критерії професійної придатності у профвідборі. Психологічна характеристика поняття «профпридатність»: триада факторів «хочу – можу – треба». Динамічність і градуальність як

аспекти профпридатності. Визначення критеріїв, методів діагностики і прогнозування готовності до праці. Об'єктивні методи встановлення профпридатності. Адаптація та її значення в системі соціально-психологічного забезпечення діяльності. Види адаптації. Психологічні закономірності та чинники професійної адаптації. Критерії і методи оцінки адаптації робочих кадрів. Атестація персоналу як компонент соціально-психологічного забезпечення професійної діяльності. Особливості діагностики професійних кадрів під час атестації.

Тема № 9. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМВІДНОСИН У ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ

Соціальна структура виробничого колективу. Соціально-економічна різноманітність праці та соціальні відмінності між працівниками. Рух кадрів та проблема стабілізації колективу. Професійно-кваліфікаційне зростання та соціальні переміщення. Конфлікт, його структура, причина виникнення конфліктів у трудовому колективі. Моральні відносини і психологічний клімат. Соціальна норма і соціальний контроль. Міжособистісні відносини і соціально-психологічний клімат у виробничому колективі. Методи дослідження і способи оптимізації соціально-психологічного клімату у трудовому колективі.

Тема № 10. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ І ГАРАНТУВАННЯ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ

Основні питання та фактори безпеки праці. Фактори (зовнішні і внутрішні), які зумовлюють працездатність людини. Працездатність як показник зміни функціонального стану людини у процесі діяльності. Критерії оцінки працездатності. Класифікація шляхів та засобів збереження працездатності. Кадровий резерв. Концепції надійності професійної діяльності спеціалістів. Чинники, які впливають на надійність професійної діяльності. Сучасні системи матеріального стимулювання праці. Методи діагностики функціонального стану і засоби зниження професійної втоми і підвищення професійної працездатності (режим праці і відпочинку, чергування операцій, нормування праці тощо). Психологічні методи корекції і профілактики несприятливих функціональних станів. Людський фактор у травматології та аварійності. Психологічні та особистісні причини аварійності та травматизму. Об'єктивні та суб'єктивні причини нещасних випадків. Умови і можливості компенсаторного пристосування людини до вимог професії. Психологічні засоби підвищення безпечної поведінки людини у професійній діяльності. Соціально-психологічне гарантування надійної та безпечної діяльності у звичних та екстремальних умовах.

6.2. СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек.	пр.	конс.	ср.		лек.	пр.	конс.	ср.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ І. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ										
Тема 1. Психологія праці як галузь психології	8	2	2	-	4	7,6	0,3	0,3	-	7
Тема 2. Методологія психології праці	8	2	2	-	4	7,6	0,3	0,3	-	7
Тема 3. Психологія професійної діяльності: теоретичні основи психологічного професіостведення	8	2	2	-	4	9,8	0,4	0,4	-	9
Тема 4. Людина і праця: психологічна характеристика суб'єкта праці.	8	2	2	-	4	9	0,5	0,5	-	8
Тема 5. Психологічне професіографування.	14	2	2	2	8	8	0,5	0,5	-	7
Разом за розділом І.	46	10	10	2	24	42	2	2	-	38
Розділ ІІ. ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ										
Тема 6. Психодіагностика суб'єктів професійної діяльності	12	2	2		8	9	0,5	0,		8
Тема 7. Психологічні основи формування і збереження професійних кадрів	8	2	2		4	9,6	0,3	0,3		9
Тема 8. Психологічні основи профвідбору/добору, розміщення, адаптації, стабілізації та атестації робочих кадрів.	8	2	2		4	7,8	0,4	0,4		7
Тема 9. Соціально-психологічні проблеми взаємовідносин у трудовому колективі.	8	2	2		4	9,6	0,3	0,3		9
Тема 10. Психологічні аспекти підвищення проф. працездатності і гарантування безпеки праці.	8	2	2		4	10	0,5	0,5		9

Разом за розділом II.	44	10	10	-	2 4	48	2	2	2	42
Усього годин	90	20	20	2	4 8	90	4	4	2	80

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ Л/З	Назва теми	Кількість годин	
		ДФ Н	ЗФ Н
1	2	3	4
Розділ I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ			
1	Тема 1. Психологія праці як галузь психології	2	0,3
2	Тема 2. Методологія психології праці	2	0,3
3	Тема 3. Психологія професійної діяльності: теоретичні основи психологічного професіостведення	2	0,4
4	Тема 4. Людина і праця: психологічна характеристика суб'єкта праці.	2	0,5
5	Тема 5. Психологічне професіографування.	2	0,5
Розділ II. ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ			
6	Тема 6. Психодіагностика суб'єктів професійної діяльності	2	0,5
7	Тема 7. Психологічні основи формування і збереження професійних кадрів	2	0,3
8	Тема 8. Психологічні основи профвідбору/добору, розміщення, адаптації, стабілізації та атестації робочих кадрів.	2	0,4
9	Тема 9. Соціально-психологічні проблеми взаємовідносин у трудовому колективі.	2	0,3
10	Тема 10. Психологічні аспекти підвищення професійної працездатності і гарантування безпеки праці.	2	0,5

ДФН – 10 лекційних занять (Т.1.-Т.10) – 20 годин.

ЗФН – 2 лекційних заняття (лекція №1 Т.1.–Т.5; лекція №2 Т.6-Т.10) – 4 години.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ Л/З	Назва теми	Кількість годин	
		ДФ Н	ЗФ Н
1	2	3	4
Розділ I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ			
1	Тема 1. Психологія праці як галузь психології	2	0,3
2	Тема 2. Методологія психології праці	2	0,3
3	Тема 3. Психологія професійної діяльності: теоретичні основи психологічного професіостведення	2	0,4
4	Тема 4. Людина і праця: психологічна характеристика суб'єкта праці.	2	0,5
5	Тема 5. Психологічне професіографування.	2	0,5
Розділ II. ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ			
6	Тема 6. Психодіагностика суб'єктів професійної діяльності	2	0,5
7	Тема 7. Психологічні основи формування і збереження професійних кадрів	2	0,3
8	Тема 8. Психологічні основи профвідбору/добору, розміщення, адаптації, стабілізації та атестації робочих кадрів.	2	0,4
9	Тема 9. Соціально-психологічні проблеми взаємовідносин у трудовому колективі.	2	0,3
10	Тема 10. Психологічні аспекти підвищення професійної працездатності і гарантування безпеки праці.	2	0,5

ДФН – 10 практичних занять (Т.1.-Т.10) – 20 годин.

ЗФН – 2 практичних заняття (пр. №1 Т.1.–Т.5; пр. №2 Т.6-Т.10) – 4 години.

ТЕМИ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ Л/З	Назва теми	Кількість годин	
		ДФ Н	ЗФ Н
1	2	3	4
Розділ I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ			
1	Тема 1. Психологія праці як галузь психології	4	7
2	Тема 2. Методологія психології праці	4	7
3	Тема 3. Психологія професійної діяльності: теоретичні основи психологічного професіостведення	4	9
4	Тема 4. Людина і праця: психологічна характеристика суб'єкта праці.	4	8
5	Тема 5. Психологічне професіографування.	8	7
Розділ II. ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ			
6	Тема 6. Психодіагностика суб'єктів професійної діяльності	8	8
7	Тема 7. Психологічні основи формування і збереження професійних кадрів	4	9
8	Тема 8. Психологічні основи профвідбору/добору, розміщення, адаптації, стабілізації та атестації робочих кадрів.	4	7
9	Тема 9. Соціально-психологічні проблеми взаємовідносин у трудовому колективі.	4	9
10	Тема 10. Психологічні аспекти підвищення професійної працездатності і гарантування безпеки праці.	4	9

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

ОСНОВНІ

1. Гриньова М. В., Ткаченко А. В., Клименко Ю. О. Психологія професійної діяльності: Навчально-методичний посібник. – Полтава, 2009. – 56 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу:
<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2563/1/Tkachenko4.pdf>
2. Кириченко В. В. Психологічні основи професійної адаптації та вибору професії: Навчальний посібник / В. В. Кириченко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 110 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу:
[http://eprints.zu.edu.ua/14888/1/Кириченко%20В.В.%20Психологічні основи профорієнтації.pdf](http://eprints.zu.edu.ua/14888/1/Кириченко%20В.В.%20Психологічні%20основи%20профорієнтації.pdf)
3. Самолук Н. М. Фізіологія і психологія праці: Навчальний посібник / Н. М. Самолук. – Рівне: НУВГП, 2013. – 330 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://ep3.nuwm.edu.ua/2806/1/729766zah.pdf>
4. Панчук Н. П. Психологічна діагностика професійної придатності фахівця: Навчально-методичний посібник. - Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2019. – 130 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу:
<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/3545/Panchuk-N.P.-Psykhologichna-diahnostyka-profesiinoi-prydatnosti-fakhivtsia.pdf?sequence=1>
5. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / В. А. Козаков, М. В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.; За заг. ред. В. А. Козакова. – К.: КНЕУ, 2003. – 829 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу:
https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/19164/ПДНМ_2003.pdf?sequence=1&isAllowed=y
6. Плахтій П. Д., Савицька О. В. Фізіологія і психологія праці: Тести і завдання для самостійної підготовки. / П. Д. Плахтій, О. В. Савицька // За ред. П. Д. Плахтія. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2011. – 144 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу:
<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1232/Плахтій%20П.%20Д.%20Фізіологія%20і%20психологія%20праці.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
7. Побудова кар'єри: навч.-метод. посіб. / [О. В. Мельник, О. Л. Морін, Л. А. Гуцан, І. І. Ткачук, О. М. Пархоменко, З. В. Охріменко, Т. С. Попова, М. В. Лузан; за ред. О. В. Мельника]. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 172 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу:
http://lib.iitta.gov.ua/7611/1/2455_Melnik.pdf
8. Польова Л. В. Корпоративна культура. Діловий етикет: Навчально-методичний посібник / Л. В. Польова. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2016. – 201 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу:

<http://194.44.152.155:8080/bitstream/123456789/3645/1/КОРПОРАТИВНА%20КУЛЬТУРА.%20Діловий%20етикет.pdf>

9. Щербакова І. М. Психодіагностика професійного самовизначення особистості: навч.-метод. посіб. / І. М. Щербакова, Г. А. Стадник. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – 324 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/62-1.pdf>

10. Щербакова І. М. Психологія праці: теоретичні і методологічні основи наукових досліджень: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. М. Щербакова. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 144 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Sherbakova_Psihologiya_praci.pdf

ДОДАТКОВІ

1. Городецька Л. О. Економіка праці і соціально-трудові відносини. Навч. Посібник / Л. О. Городецька. – К.: Видавництво Національного університету «НАУ – друк». 2009. – 400 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/21131/1/Городецька_Економіка%20праці_2010.pdf

2. Давидова І. О. Чинники успішного: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки 0305 «Економіка та підприємництво» / І. О. Давидова. – Х.: ХДУХТ, 2015. – 100 с.

3. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч.-метод. посібник / Н. І. Єсінова. – Х.: ХДУХТ, 2012. – 397 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1363/1/Пакет%20комплексного%20забезпечення%20%202012.pdf>

4. Карамушка Л. М. Психологія управління: Навч. посіб. / Л. М. Карамушка. – К.: Міленіум, 2003. – 344 с.

5. Карпіловська С. Я. Основи професіографії: Навч. посібник / С. Я. Карпіловська, Р. Й. Мітельман, В. В. Синявський, О. М. Ткаченко, Б. О. Федоришин, О. О. Ящишин. – К.: МАУП, 1997. – 148 с.

6. Коропецька О. М. Психологічні основи професійної орієнтації та самореалізації особистості. Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2016. – 438 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://194.44.152.155:8080/bitstream/123456789/4028/2/Коропецька%20Психологічні%20основи%20профорієнтації%20і%20самореалізації%202016.pdf>

7. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини / За ред. І. Я. Коцана. – Луцьк: РВВ. – Вежа: Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. – 430 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25834/1/psihologiazdorovia.pdf>

8. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія / О. М. Кокун. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2012. – 200 с.

9. Професіограми і професіокарти робітничих професій. Методичний посібник / Авт.-уклад. В. В. Синявський, Д. В. Гоменюк. – К., 2008. – 114 с.

10. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 053 «Психологія» – 2-ге вид., перероб. і доп. / укладач О. С. Юрков. – Мукачево: МДУ, 2018 – 187 с.

11. Романова Е. С. 99 популярных профессий: психологический анализ и профессиограммы / Е. С. Романова. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2008. – 460 с.

12. Основи охорони праці: підручник / М. С. Одарченко, А. М. Одарченко, В. І. Степанов, Я. М. Черненко – Х.: Стиль-Издат, 2017. – 334 с. [Електронний ресурс]. –Режим доступу:

<http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1840/1/підручник%20ОХОРОНА%20ПРАЦІ.pdf>

13. Синявский В. В. Психологические основы профориентационной профессиографии. Посібник / В. В. Синявський. – К., 2009. – 77 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Аудіокниги Клуб «544 аудіокниги – Психологія. Філософія»:

<https://akniga.org/section/psihologiya/>

2. Інтерактивна література курс «Психологія праці» – Сайт дистанційного навчання СумДПУ_курс «Філософія психології».

3. Мислене древо – електронна бібліотека, містить повні тексти наукових праць різноманітної тематики (розділ «Наука»), навчальну літературу (розділ «Освіта», підрозділ «Студентам»).

4. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України – бібліотека відкритого доступу, передбачає безкоштовний доступ читачів до наукової інформації в Інтернет з правом читати, завантажувати, копіювати, розповсюджувати, друкувати, проводити пошук, посилатися на повнотекстові статті, індексувати, тобто використовувати її згідно з законом без фінансових, юридичних і технічних перешкод. На сьогодні налічує понад 6500 назв видань.

5. Наукова періодика України – загальнодержавна технологічна платформа, яка забезпечує процеси редакційного опрацювання, публікації та після публікаційної підтримки наукових періодичних видань України. Ресурс розвивається на засадах партнерства видавців та бібліотек України. Містить журнали України з історії, економіки, культурології, медицини,

мистецтвознавства, педагогіки, політології, технічних наук, фізики та математики, філології, філософії.

6. Наукова періодика України – портал наукової періодики Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського НАН України представляє відкритий доступ до наукових журналів та збірників наукових праць, виданих в Україні, містить понад 35000 назв видань.

**9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,
ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

(за потребою)

1. Нормативні документи МОН України.
2. Посібники та підручники з психології праці.
3. Словники та енциклопедії з психології.
4. Аудіо та відео наочність.
5. Використання елементів дистанційної освіти.